

megoldására termett. A madrigálokat ugyanis nem elég „leénekelni”, át is kell élni őket, együtt kell lélegezni a szöveg-
gel ugyanúgy, ahogy a zeneszerző tette
annak idején, vagy áradó jókedvvel,
vagy stilizált tragédiával kell nyomon
követni az eseményeket. Az együttes va-
lóban kitűnően helytáll e korántsem

könnyű feladat megoldásában, igaz, ily
jól képzett muzsikuskok bizonyára ma-
guk is élvezetüket lelik az izgalmas ze-
nei kirándulásban.

A tudósok mellett hovatovább a leme-
zek tesznek legtöbbet múltunk igaz meg-
ismeréséért. . .

R. L.

A NÉPI HITÉLET ENCIKLOPÉDIÁJA

Aligha kell hangsúlyozni, hogy *Bálint Sándor* munkássága sajátos, külön színt jelent hazai néprajztudományunkban. Joggal állapíthatjuk meg, hogy ő az egyetlen olyan magyar kutató, aki európai mércével mérve is jelentős eredményeket ért el a katolicizmus néprajzi kutatása, a „vallási néprajz” területén. Ahogy a *Néprajzi Hírek* legutóbbi számában közölt rövid visszaemlékezésében írja, fiatal kora óta tudatosan készült a „népi hitélet” kutatására. Amikor 1973-ban megjelent *Karácsony, húsvét, pünkösd* című munkája, már sejteni lehetett, hogy ez a törekvése eredményeiben jóval meghaladja majd az egykori célkitűzéseket. S most, hogy kezünkbe vehetjük az *Ünnepi kalendárium* (Szent István Társulat, 1978) két kötetét, ez a sejtés bizonyossággá vált.

Már a munka méretei is lenyűgözőek. Két kötetben, több mint ezer oldalon ír a szenteknek a parasztság körében élő tiszteleti formáiról, a különböző egyházi eredetű és tartalmú ünnepekről, az ezekhez az alkalmakhoz kapcsolódó népszokásokról. *Bálint Sándor* újabb kötete azonban (hasonlóképpen, mint a *Karácsony, húsvét, pünkösd*) jóval többet nyújt, mint a népszokások leírását, történeti, földrajzi elterjedtségének magyarázatát. A szerző előszavában „népéleti munkának” nevezi művét, ez a szerény megjelölés azonban nem világít rá kellőképpen a kötet értékeire. Az *Ünnepi kalendárium* alapvető fontosságú kultúrtörténeti enciklopédia. Olyan munka, amely messze túlmutat a néprajztudomány, vagy a „vallási néprajz” határain. *Bálint Sándor* könyve mintaszerű pontossággal rögzített művészettörténeti, ikonográfiai, folklorisztikai és néprajzi adatokkal van tele, s ezt az adattárat nagyon fontos megjegyzésekkel, finom meglátásokkal egészíti ki.

E hatalmas munka tanulságairól bőven lehetne írni. A recenzió kényszerű rövidsége miatt azonban csak két, de annál lényegesebb tény emelhetünk ki.

Bálint Sándor biztos kézzel és jó érzéssel használja fel a művészettörténet, az ikonográfia, a vallástörténet adatait és eredményeit néprajzi munkáiban, különösen a „paraszti katolicizmus-hoz” fűződő kutatásaiban. Ez a szemléletmód, amellelt, hogy egy rendkívül komplex és alapos módszert eredményez, a kutatás eredményeiben is nyomot hagy. Egyértelműen kiviláglik, hogy a paraszti katolicizmus szervesen kapcsolódott a felsőbb osztályok vallási formáihoz, tiszteleti stílusaihoz, s nemcsak „népszokásokon” keresztül objektívalódott. A falusi templomokban levő művészettörténeti, ikonográfiai (valamint népművészeti) emlékek adattárszerű felsorolása szemléletesen igazolja ezt a megállapítást. Másrészt pedig, s ez már inkább a néprajzkutatók számára lényeges felismerés, arra mutat rá, milyen lényeges különbségek vannak a „népszokások” és a paraszti katolicizmus egyes formái között. A paraszti hitvilágnak a néprajztudományban már-már közhelyként hangsúlyozott kettőssége: az egyházi és „pogány” formák együttélésének számos bizonyosságát szolgáltatja a kötet. Ugyanakkor e munka fényében még égetőbben vetődik fel az erre a kettősségre irányuló újabb kutatások szükségessége. Elmélyült társadalomtörténeti, vallástörténeti, pszichológiai, szociológiai, néprajzi elemzésnek kellene újraértelmeznie a paraszti hitvilágnak az eddigi kutatások során eléggé leegyszerűsítve tárgyalt kettősségét.

Az *Ünnepi kalendáriumot* lapozgatva számtalan gondolat jut az olvasó eszébe. A munka enciklopedikus jellegén túl épp ez a kötetek legnagyobb érdeme. Csak remélni lehet, hogy *Bálint Sándor* könyve minél több helyre jut el, minél többen ismerkednek meg vele, mint kultúrtörténetünk egyik impozáns alkotásával. Kívánjuk, hogy a szerző ereje és egészsége elégséges legyen gyűjtőmunkája további eredményeinek feldolgozásához.

NIEDERMÜLLER PÉTER